במה ללומדי התורה - מודיעין עילית

עומקא דפרשה

הכתובת לחברותא או שיעור
קובעי עיתים

פר' וירא - בענין ברית כרותה לשפתיים

בס"ד ערב ש"ק כ' במרחשון תשפ"ז
שנה י"ט

גליון תתע"ד

כח דיבור האדם
ברית כרותה לכח הדיבור
שמירת כח הדיבור
שער הציון
כח הדיבור ללא כוונה
איסור אמירת פורענות
שגורה תפילתו בפיו
תגובות

הטעם שלא התקבלה תפילת משה רבינו

הגאון רבי משה מרדכי קארפ

בענין המתאוננים, כתיב בפר' בהעלתך (יא, יד-טו) "לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני: ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי" ונראה דהואיל וקללת צדיק אפי' על תנאי עושה רושם מיד נגזר על משה רבינו כאן שימות במדבר ולא יכנס לארץ, וראיה גדולה לזה דהא לעיל כתיב "כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' על האדמה אשר נשבעת לאבותיו", ולא כתיב אל האדמה אלא "על האדמה" משמע שמשה רבינו עצמו ינהיגם בארץ ישראל עצמה. וזהו דאמר משה לעיל ליתרו "נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ד' אתו אתן לכם" וכלל עצמו עמהם.

אבל כאן שברית כרותה לשפתים נגזר עליו שימות במדבר ולא יביאם לארץ, וזהו דכתיב מיד "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך, ושם (יא, כו) "וישארו שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עלהם הרוח והמה בכתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה" ומה היו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס, שלכאו' מה שייך נבואה זו לכאן, אלא לפי שאמר משה 'הרגני נא הרג' מיד נתקיים הדבר. וזהו שלא קיבל הקב"ה תפלות ותחנוני משה רבינו בענין זה לפי ש"ברית כרותה לשפתים" כדאיתא במו"ק (יח.) ועל ברית אי אפשר לעבור. והדברים נכונים ונוראים.

כח הדיבור של צלם אלקים

הרב ישראל הר כסף

כח הדיבור שבאדם גדול הוא, ועד כדי כך שאמרו "לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך" וכן אמרו "אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך" כי "ברית כרותה לשפתים", וצ"ב למה באמת שיוכל אדם להשפיע בדיבורו על זולתו, ואיך זה פועל.

והנה הרמב"ם (סה"מ ל"ת שי"ז) באיסור ד"לא תקלל חרש" כתב "ואולי היה עולה במחשבתנו כי תכלית מה שנאסר לנו קללת איש מישראל כשיהיה שומע אותה, **למה שישיגהו מן הצער והכאב**, אבל קללת חרש אחר שלא ישמע ושלא יכאב בו שלא יהיה חוטא בזה, הנה הודיענו שהוא אסור והזהיר ממנו. כי התורה לא הקפידה בענין המקולל לבד אבל **הקפידה בענין המקלל גם כן שהזהירה שלא יניע נפשו אל הנקמה ולא ירגילה לכעוס**" ומשמע בדבריו שבאמת **אין הקללה פועלת במציאות** אלא שמפני הגנאי שפועלת בנפש המקלל או מפני הצער במה ששומע המקולל בחירופו נאסרה הקללה, וכן דקדק בדבריו החינוך (מצוה רל"א).

לעומת זאת בשו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן (סימן רפו) אחרי שהציג את השאלה הנ"ל על מה שאמרו 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' - "מה תזיק הקללה, ומה תועיל הברכה, יקללו המה וה' יברך", מבאר ש"זו שאלת פילוסופים, שתולין הכל בטבע חוק, אך לפי הנראה מן הכתוב, והסכמת חכמי התורה, אינו כן. אלא יש בכל- או סגולות או דברים נעלמים, **לא נתבאר לנו עתה סבתם**. והוא שאמרו 'ברית כרותה לשפתים', ואמרו 'הואי כשגגה היוצאה מלפני השליט ונח נפשיה דיהודה'. ורבים כאלה. וזו היא המניעה בקללה, וההפך בברכה. ואמרו 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' וכו' וגם חכמי הפילוסופיא, אינם יכולים ליתן טעם לסגולות הנגלות בעשבים ואבנים, כאבן השואבת הברזל, והברזל ישוטט על פני המים

המשך בעמ' 2 »

ברית כרותה לכח הדיבור

הרב אברהם וינברג

כח השליטה של האדם נמצא בדיבור שבו, בכח הדיבור שמאחד את הנפש החיה השייכת לעולם כאן, עם צלם האלקים השייך לעולם המלאכים. כנאמר: וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה (בראשית ב, ז) כמבואר ברש"י: לנפש חיה - אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה, אך זו של אדם חיה שבכולן, שנתוסף בו דעה ודיבור". כתב על כך רבי אברהם בן הרמב"ם: "וכמה גדולה חכמת אונקלוס ז"ל בתרגומו וַהֲוָת בַּאדָם לְרוּחַ מְמַלְלָא. שהרי הדיבור החיצוני של האדם שהוא הדיבור המתחלק לקול במלים ותיבות המובנות אצל השומע אותן בא אחר הדיבור הפנימי שהוא ההשגה השכלית על ידי הצורה המשכלת ולפיכך היה הדיבור מסגולות האדם והבן זה" (שם). והוסיף הרמב"ן, וז"ל: "אונקלוס אמר והות באדם לרוח ממללא... כי בנשמה הזאת ישכיל וידבר, ובה יעשה כל מעשה, וכל הנפשות וכחותן לה תהיינה".

הכח לשלוט בכל, הוא בכחה של הנשמה הפנימית של השכל שבו האדם מדבר עם עצמו ומנהל את חייו הפנימיים והעולמיים. כח הדיבור שבאדם הוא הביטוי של חיבורו אל העליונים ולכן עליו לכבד את מה שאמר ולא לחלל את דיבורו כשהקדיש או נדר, או להפר התחייבויות לחבירו. (עי' בס' החינוך ש"נ). באדם עצמו יש נקודות שבהן יש לו חיבור אל האחרים, אל העליונים או אל הדומים לו או אל מי שתחתיו. כשכולם מוגדרים כ"דיבור". שתחילה ניתנה בו היכולת להתחבר בדעת השכלית ובפה המדבר שבלבו, אל הבורא שלו עצמו, בכח הנבואה, התורה וכח הדעת. כלשונו של דוד המלך (שמואל ב כג, א-ב), נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וּנְעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל: רוּחַ ה' דִּבֶּר בִּי וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנִי. ומפרש רש"י שם - "דבר בי - השרה בי רוח קדשו ונדבר בי, **וכל לשון נבואה נופל בו לשון דבר** כמו 'הרק אך במשה דבר הלא גם בנו דבר אדבר בו' (במדבר יב,ב) וטעמו של דבר **לפי שהרוח נכנס בו בקרב הנביא ומדבר בו**". זהו כח הדיבור העליון והפנימי. לאדם יש כח דיבור של חיבור לקדושין, מכאן המקור אל לשונם הנקייה של חז"ל בגמ' כתובות (יג,א): "ראוה מדברת עם אחד... מאי מדברת, זעירי אמר נסתרה, רב אסי אמר נבעלה. בשלמא לזעירי, היינו דקתני מדברת, אלא לרב אסי מאי מדברת, לישנא מעליא כדכתיב "אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און". וכן מה שאמרו בגמ' סוטה (ב, א): "כיצד מקנא לה, אומר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני". ופירשו במדרש (במדב"ר ט,ל) "אל תדברי לשון נקי הוא מתניתא שאינו אומר אלא על הטומאה".

אותה לשון הנקייה היא הברית שיש לשפתיים, כדי לשמור על הברית של הגוף שלא תתחלל. זו לשונם של החכמים שמרוממת את קומת האדם אל צלם האלקים שבו - הרוח המדברת. יש באדם גם כח של כיבוש לעולם, על בעלי חיים או על אנשים שקבלו אותו עליהם כמושל ומלך. שרשו של הכח הזה באדם מלמד ומאחד זאת אל שרשו בלשון הקדש "ד.ב.ר". ככתוב: כִּי ה' עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל הָאָרֶץ: **יְדַבֵּר** עַמִּים תַּחְתֵּינוּ (תהלים מז,ד). וכן כתוב על הצדיקים: וְרָעוּ כְבָשִׂים **כִּדְבָרָם** (ישעיהו ה, יז) או הספינות שמונהגות נכון: וַאֲנִי אֲשִׁימֵם **דִּבְרוֹת** בַּיָּם (מלכים א ה, כג). כתרגום לנאמר: **וְיִנְהֲגוּ** אֶת כָּל מְקֻנֵהוּ - **ודבר** ית כל גיתוהי" (בראשית לא, יח). כח ההנהגה הזה מלמד על הברית שיש בין גופו של האדם אל נשמתו דרך הפה המאחד אותם. לכן נשכחת מעובר כל התורה של הנשמה, כאשר היא התחברה אל הגוף באותה הכאה על פיו. כלשונו של המהר"ל (גבורות ה' פכ"ח), "כאשר תתחבר הנשמה אל הגוף נעשה אדם חי מדבר גשמי, וזה שמשכח כל התורה שאינו שכלי לגמרי. וכן תרגם אונקלוס ויהי האדם לנפש חיה והוה לרוח חיה ממללא. כי האדם צורתו חבור הנשמה השכלית והגוף ביחד, ודבר זה הוא עצמו כח המדבר שהוא נשמה עם הגוף כמו שיתבאר, וכח המדבר הוא גמר צורתו, וכל זמן שהוא בבטן אמו אין לו רוח ממללא עד שהוא יוצא לאויר העולם. והכאה הזאת שהוא מכה על פיו, רצה לומר גמר צורתו, ונקרא זה הכאה על פיו".

המשך בעמ' 4 »

שמירת כח הדיבור לברכה ולא לקללה

הרב אברהם לוי – ר"כ 'עוד יוסף חי'

כח הדיבור עליון ונשגב מאוד, שיכול להפוך עולמות, והוא הקשר הישיר לבורא יתברך, ולכן ראוי לאדם לחזר אחרי הברכות כמו שכ' הפלא יועץ (ערך ברכות) להשתדל תמיד שיברכו אותו, ויברח מאוד מלהתקוטט עם שום אדם ולהיות גורם קללה לעצמו, שהרי אמרו חז"ל (מגילה טו.) אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, ואל תהי קללה הדיוט קלה בעיניך וכו', לפי שהכל הולך אחר העת והרגע, יש שעת רצון, ויש רגע באפו. ומשום כך כ' הפלא יועץ, שכאשר שומע קול מקללים יענה ויאמר: **לא כן יהיה, אלא ברוך יהיה,** אולי יש תקוה שלא תאונה לו רעה [ויש נוהגים לומר **בטל ומבוטל**]. ומשום כך יש נוהגים לעשות התרת קללות והסרת קפידות בכל ערב שבת אף שלא ידוע לו שנתקלל או שהקפידו עליו, משום דשמא קיללו אותו או הקפידו עליו, [כמובא בסידורי הספרדים].

ואמרו חז"ל במדרש רבה רות (ז,טו), שאלמלא ברכתן של זקנות לנעמי, נתקעקעה ביצתן של מלכות בית דוד ח"ו, ולכן יהיה כל אדם חפץ בברכה, ובפרט לברכת תלמידי חכמים וצדיקי הדור, ויתאוה וישתוקק מאוד לברכתם ויהא מחזר על זה, שברכתם קרובה להתקיים, וכו', וכן צריך האדם לקבל ברכת עניים ואביונים, כי שומע אל אביונים ה', וגם המברך יברך בעין טובה ברכות רבות, לשמח את ישראל בבחינת זה נהנה וזה לא חסר, וכשאדם מברך את חברו גורם לטובה מרובה למתברך.

וכן ישתדל מאוד לקבל ברכת אביו ואמו, ואפילו שאינו סמוך על שולחנם, ובפרט בערב ש"ק ויו"ט, וכן בערב יוה"כ, כיון שהם זמני רצון, ובפרט שהם מברכים אותו מעומקא דליבא מכל לבם ונפשם, בלב שלם ושמח, ועוד מקיים בזה גם מצות כיבוד אב ואם, ויוכפל שכרו בזה ובבא.

ולאידך גיסא, חלילה מלקלל את ישראל או לפתוח פיו לרעה עליו, שגורם לרעות רבות ושורשו **שפותח פה לשטן**, והאריך בזה הפלא יועץ (ערך קללה) להזהר מאוד מלקלל, שאם קילל את זולתו בחינם בלא אשמה, הקללה חוזרת אליו. וגם אם הקללה בצדק, מ"מ כ' בספר חסידים (סימן עו) שיש בזה סכנה למקלל, שכן מצינו אצל דוד המלך ע"ה שקילל את יואב, נתקיימו בזרעו של דוד כמבואר בסנהדרין (מח:).

ואחד היסודות שלמדנו מפרשת עקידה הוא רום מעלת כוח הדיבור לטובה כדאיתא בגמ' (מו"ק יח.) דאמר רבי יוחנן **ברית כרותה לשפתיים** שנאמר "ויאמר אברהם אל נעריו נלכה עד כה ונשובה אליכם", והיינו שכאשר שאמר אברהם אבינו ע"ה את המילים ונשובה אליכם אמר אותם בלא כוונה שישובו יחד, שהרי הלך להקריב את יצחק, ובכל זאת הועיל כוח הדיבור לטובה מן השמים וחזרו שניהם יחדיו בריאים ושלמים, ומכאן יש ללמוד מה גדול כוח של דיבור טוב, אם דיבור שלא בכוונה הופך עולמות ממוות לחיים, ק"ו דיבור טוב בכוונה וברכה מעומק הלב, שגדול כוחם לפעול בעולם.

ולכן, כאשר **נותן שלום לחבירו** יכוון לברכו שלום יהיה לך (פלא יועץ), וכן כשאומר לחברו **שבת שלום,** יכוון במחשבתו שבזכות שבת קודש, שלום יהיה לו, וכן המתברך יחזיר לו באותו הנוסח ויכוין כנ"ל.

וכן מקבל הברכה, ישתדל להחזיר למברך ולענות בגמר הברכה "וכן למר", [או "וכן למור"], ומקורו בגמ' במגילה (כז:) שרב בירך את רב הונא, והתקיים ברכתו, והקפיד רב על רב הונא שלא בירך אותו בחזרה, כיון היה אז עת רצון, ואם היה מברכו חזרה גם רב היה מתברך ע"י רב הונא, ועי' בבן יהוידע שם שכתב שהטוב שבא מכח ברכתו של צדיק, לא ינכו לו מזכויותיו עבור מה שבירך, דכשמחזיר לו וכן למור כיון שהחזיר לו בברכה וכן למור שהוא בחינת **רצון**, דמילים **וכן למור** עולה כמנין רצון, והיינו כיון שזה עת רצון, ממילא זוכה המברך שלא ינכו לו מזכויותיו.

וכבר כתב הרמב"ן באיגרתו לבנו "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיך" שכן משקל גדול יש לדברים היוצאים מפי האדם, כך גם לשלילה כגון אדם שלא התכוון לשום דבר רע, ובכל זאת דיבורו מתקיים לרעה. כמו שנאמר בספר מלכים פ"ט על יהוא בן נמשי שמלך על ישראל מאת ה', והכרית את בית אחאב, ובכל זאת נכשל בלשונו ואמר "אחאב עבד את הבעל מעט, יהוא יעבדנו הרבה", ומטרתו היתה כדי לגלות מי הם עובדי ע"ז, ובאמת כולם התאספו אליו, ואז ציוה להרוג את כולם, והשי"ת הבטיחו שמלכותו תמשך, אך עכ"ז דיבורו עשה רושם, עד כדי שהשטן החחטיאו לעבוד ע"ז. כמבואר בגמ' סנהדרין (קב.).

והזהירו חז"ל (ברכות יט) אל יפתח אדם פיו לשטן. ובכלל זה גם אם מקלל עצמו ח"ו כמבואר בזוה"ק פקודי רס"ו. וכמו שכתב הפלא יועץ (ערך דיבור), שבכל מצב אסור לאדם לפתוח פיו לשטן, ואפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם או שהוא שכיב מרע, עכ"ז אל יתייאש מהרחמים **וידבר טוב ויבוא טוב.**

וראוי להביא את דברי הגאון המקובל רבי אברהם אזולאי זיע"א בספרו חסד לאברהם (מעין ב' נהר ס"ח) וזת"ד: ודע שהפה הוא יותר ממהר לחטוא משאר איברים, וקשה מאוד לשומרו, ועל זה הזהירו הכתוב באומרו "משכבת חיק שמור פתחי פיך" וכו', שהשיחה היא חלק מהנפש היוצאת לחוץ, ובכל דיבור ודיבור, אם היא שיחת מצוה, **עושה מלאך אחד טוב,** ואם של טומאה ח"ו, בורא רע, ואם היא שיחה של בטלה, בורא מלאך של בטלה,וזהו **כי התפילה והקדושה והתורה שאדם מדבר, בוקע רקיעים ועולה למעלה** כנזכר בזוהר, ואם הוא דיבור רע, בזה מטמא את נשמתו, והחלק הדיבור של קדושה שמדבר אח"כ גם עולה לאותו מקום טומאה, ונשאר אותו החלק חבוש בבית האסורים, וכמה טורח עושה לבורא יתברך, כביכול עד שמוציאו משם, ומעלת קדושת ברית הפה, הוא יותר קדוש ומעולה מברית התחתון, ולזה נקרא 'נבלות פה' כמו שהנבילה אין לה תקון, כך העוון הזה של נבלות פה, אין לו כמעט תיקון, כי אם בתשובה גדולה מאוד, ולזה אמר "שמור פתחי פיך" שאין צריך, כי אם פתיחות הפה לבד".

לברכה ורפואה שלמה לכותב וב"ב
והצלחה בכל הענינים לעבודת השי"ת לאוי"ט

המשך מעמ' 1 »

ולא ינוח עד שיהו פניו אל פני האבן. היש מגיד טעם בזה בכל חכמיהם", הרי לנו שסבר שודאי הקללה פועלת במציאות, רק שלא נתבאר כיצד.

וננסה להעמיד בזה ביאור בכח דיבורו של אדם עפ"י מה ששמעתי ממו"ר **הגר"מ שפירא** זצ"ל. איתא בגמ' (ערכין טו:) "כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עבירות עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים", ודבר זה לא מובן, מאי כולי האי, היעלה על הדעת שאם מדבר מישהו על חבירו ומזיק לו באיזה דבר זניח- שיהיה זה יותר חמור מאילו רצחו, ואנו מבינים ודאי שההשחתה בלה"ר לא נגמרת ברעה או הנזק שעשה לשני, אלא נוגעת לשרשי הקיום. ביאור הענין הוא עפ"י הפסוק "כי בצלם א' עשה את האדם", והאריך הנפה"ח בשער א' לבאר שכביכול בורא העולם יצר את האדם כבורא, דהיינו שיכול לברוא ולהחריב עולמות, ולתת להם צורה במעשיו. הואיל והבריאה כולה נבראה ב'דיבור', כמ"ש "בעשרה **מאמרות** נברא העולם", וכמו שאנו אומרים "שהכל נהיה **בדברו**", משום כך כשברא הקב"ה את העולם והפקיד בידי האדם את הכח של הבריאה כצלמו, נתן כח בדיבורו של האדם, שאמנם לא בורא דבר חדש, אבל הוא זה שיוצר ומעצב את המציאות לפי צורתה שנתן לה האדם, מציאות של אמת או מציאות של שקר, וכמו שמובן מהמילה דיבור שמשמעותה כמו 'דַּבֵּר'- מלשון הנהגה (כמ"ש "דַּבֵּר אחד לדור ואין שתי דַּבְּרִים לדור") כי ע"י כח הדיבור נתן הקב"ה את הנהגת הבריאה בידי האדם, וע"כ בכח דיבורו של האדם יש כח אדיר ולא משנה אם האדם חשוב או הדיוט- מעצם היותו 'אדם' יש בכוח פיו לברוא ולהחריב וליצור מציאויות בבריאה, וממילא ברור שיש בכח ברכתו או קללתו כח להשפיע, כי הדיבור הוא כלי בעל כח נורא, רק שאנו לא תמיד יודעים להעריך אותו, אבל זוהי המציאות.

וע"כ מובן מהו כח ההשחתה הנורא שיש בדיבור לה"ר עד שמגדיל עוונות כנגד ג' עבירות חמורות, כי הדיבור הוא זה שמעצב את צורת העולם, ועד כדי כך שאילו בנ"א לא היו מדברים דבר רע, העולם היה נהיה עולם טוב, וממילא היה גורם שמהר מאוד גם לא היה נעשה בעולם שום דבר רע, ולהיפך- הדיבור הרע **יוצר** צורה של עולם רע, וממילא אנו מבינים כי לא הנזק שנעשה לשני הוא מה שנותן לפעולת הדיבור הרע את חומרתו, אלא השימוש בכח הכביר והנורא הזה- את הכח שבו נברא העולם- ואיתו הורס את הבריאה, ויוצר בה צורה של רע.

תוספת לביאור הענין מצינו בספר החינוך בביאורו את כח השפעת הקללה, וז"ל (מצוה רל"א) "ואפשר לנו לומר לפי עניות דעתנו, כי בהיות הנפש המדברת שבאדם חלק עליוני, וכמו שכתוב (בראשית ב', ז') ויפח באפיו נשמת חיים, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, נתן בה כח רב לפעול אפילו במה שהוא חוץ ממנה, ועל כן ידענו ונראה תמיד כי לפי חשיבות נפש האדם ודבקותה בעליונים כנפש הצדיקים והחסידים, ימהרו דבריהם לפעול בכל מה שידברו עליו, וזה דבר ידוע ומפורסם בין יודעי דעת ומביני מדע" הנה הוא הוסיף גם לבאר את זה שלצדיק יש כח לפעול יותר בכח דיבורו, כי כל כח הדיבור הוא מכח ה'נשמת חיים' שודאי שרק לה ניתן כח ההנהגה בעולם, ולא לכוחות הגוף, וע"כ כפי השיעור שבו מתעלה כח הנשמה, כך מתעלה כח השפעת הדיבור שלו.

ובזה נשפך אור על דברי חידושו של הנצי"ב בספרו מרומי שדה וז"ל "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, פי' גוי, אבל ישראל שמברך לא נקראת ברכת הדיוט, ואפילו אוה"ע יודעים שברכת ישראל ברכה כו' כדאיתא ביומא ד' נ"ד ע"ב ("אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאון לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו"), ויתבאר עפ"י מש"כ לעיל, כי כל כח הדיבור שרשו הוא במה שנבראנו ב'צלם אלוקים', אבל צלם זה הושחת בחטא אדה"ר, ורק עם ישראל זכו לו בחזרה בשלימות בשעת מתן תורה, וכמ"ש "אני אמרתי אלוקים אתם", דהיינו כשפסקה זוהמתן, חזרו לקבל את מעלת 'צלם אלוקים' בשלימות, וממילא כח הדיבור בברכה או קללה מושלם ואינם נחשבים להדיוט, משא"כ באומות העולם שאפי' אם יש בכח ברכתם משהו, הרי היא בדרגת ברכת הדיוט, כיוון שמעלת ה' 'צלם' נפגמה אצלם.

לקביעת חברותא נא להתקשר [24 שעות] לטל' 072-23456-13

מקור הברית שכרותה לשפתיים

בגמ' מו"ק (יח.) אמר רבי יוחנן מנין שברית כרותה לשפתים שנאמר ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור **ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם** ואיסתייעא מלתא דהדור תרוייהו. ופירש"י דכתיב ונשתחוה ונשובה אליכם וכן הוה דחזרו תרוייהו.

ועוד מקור אי' במד"ר (קרח יח) ובתנחומא (קרח טו) שמה שאמרו דתן ואבירם (פר' קרח טז, יב ויד) " לא נעלה", הכשילם פיהם לרשעים וברית כרותה לשפתים שמתו וירדו לשאול תחתית לאחר שירדו חיים שאולה. וכן רמז רש"י שם, לא נעלה - פיהם הכשילם, אלא ירידה יהיה להם. ועי' גור אריה דברים א,מב.

וע"ע בסנהדרין (קב.) יהוא צדיקא רבה הוה שנאמר ויאמר ה' אל יהוא יען אשר הטבת לעשות הישר בעיני ככל אשר בלבבי עשית לבית אחאב בני רבעים ישבו לך על כסא ישראל, וכתיב ויהוא לא שמר ללכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל לבבו לא סר מעל חטאות ירבעם אשר החטיא את ישראל, מאי גרמא ליה אמר אביי ברית כרותה לשפתים שנאמר "אחאב עבד את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה".

ועוד מצינו בפר' ויצא שאמר יעקב "עם אשר תמצא אלהיך לא יחיה" ואי' בזוהר (וישלח קעה.) קללת צדיקא, אפילו דלא אתכון בה כיון דנפקא מפומיה נטל לה ההוא יצר הרע וקטרג בה בשעתא דסכנה, יעקב אמר 'עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה', ואע"ג דאיהו לא הוה ידע, נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן דאשתכח גבייהו תדיר בבני נשא ועל דא תנינן לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא בגין דנטיל ההיא מלה וקטרג בה לעילא ותתא, כל שכן מלה דחכם או מלה דצדיקא ועל תרין אלין אתענשת רחל. וכן אי' בפסק"ז עה"פ בקהלת (פ"י ה) "**כשגגה שיוצא מלפני השליט**", שכן אתה מוצא ביעקב אבינו שאמר ללבן עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה וכן הוה לה, הוי כשגגה שיוצא מלפני השליט.

עוד אי' בדחז"ל (מדרש הנעלם זו"ח ס:) דלפי שמשה רבינו ע"ה אמר (שמות לב,לב) "מחני נא" לא נזכר שמו בפר' תצוה.

כח הדיבור ללֹא כוונה

לשון הזוהר (וישלח שם) אפילו דלא אתכוון בה **כיון דנפקא מפומיה נטל לה ההוא יצר הרע וקטרג בה בשעתא דסכנה**... נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן דאשתכח גבייהו תדיר בבני נשא ועל דא תנינן לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא בגין דנטיל ההיא מלה וקטרג בה לעילא ותתא.

ועי' במהרש"א (כתובות ח:) שהדבור גם בדרך הדמיון **מעורר את מדת הדין** עד שהשטן מקטרג להיות החוטא מודה בדבר שראוי לכך. וכ"כ בפי' הכותב לעין יעקב (ברכות יט) שלא יתן פתחון פה לשטן לקטרג ולומר הודאת בע"ד כמאה עדים, ולא נשאר מקום למידת רחמים להאריך אפים.

וכ' החינוך (רלא) בל"ת לקלל ישראל, דאע"פ שאין בנו כח לדעת באי זה ענין תנוח הקללה במקולל ואי זה כח בדבור הביאה עליו, ידענו דרך כלל מכל בני העולם שחוששין לקללות, שגם קללת הדיוט תעשה רושם במקולל ותדביק בו המארה והצער. וכעין ענין זה אז"ל ברית כרותה לשפתים, כלומר **שיש כח בדברי פי אדם**.

והר"מ ריקאנטי (פר' בראשית ד,א) הביא מפדר"א (פי"ג) דאי' משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו רוח רעה, כל מעשים שהוא עושה וכל הדברים שהוא מדבר אינו עושה אלא מדעת רוח רעה שיש עליו וכו'. וכ' על זה, ומזה המאמר תבין מה שתמצא בדברי רז"ל ניבא ולא ידע מה ניבא, וברית כרותה לשפתים, אל יפתח אדם פיו לשטן, רוצה לומר ישמר שלא ידבר השטן בפיו, כי לפעמים יקרה לאדם שמלאך טוב או שטן משים דבר בפיו והוא אינו מרגיש.

כ' בקובץ שעורים (כתובות רח) דהנה בכל מקום שמצינו שברכות וקללות של צדיקים מתקיימות, הוא כי רצון יראיו יעשה, אבל במקום שהיה כשגגה היוצאת מלפני השליט, אינו מטעם זה שהרי אין זה רצונו. אלא מוכח שהדיבור של פה קדוש **פועל בטבע גם ללא כוונה**, כמו הגרזן החוצב בטבעו גם בלא כונה, כך גם דיבור האדם, אלא שאם טימא שפתיו בדיבורים אסורים הוחלש כוחן, כמו סכין שהחליד שאינו חותך.

אל יפתח פה לשטן וברית כרותה

בתוס' מו"ק (שם) מבואר שהוא **ענין אחד** עם פתיחת פה לשטן, שהק' מה הראיה מאברהם, דלמא מדה טובה מרובה, והוה ליה לאתויי הא דאמר עולא בעלמא (ברכות יט.) לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן. וכ"כ הר"ן שם ברית כרותה לשפתים כענין אל יפתח אדם פיו לשטן. [וכ"מ בספר חסידים (סי' תעט) שכ' ברית כרותה לשפתים לכך אל יפתח אדם פיו לשטן].

אך המהרש"א (ח"א) בא ליישב הקו' דהם **ב' ענייניים** דההיא דאל יפתח פיו לשטן איירי כשהאומר **כלל את עצמו** באותו פורענות ורעה, והוא כמ"ש בעין יעקב שלא יתן פתחון פה לשטן לקטרג ולומר הודאת בע"ד כמאה עדים דמי, משא"כ ברית כרותה לשפתיים שהיא כעין נבואה היוצאת מדברי האומר בשגגה, ברעת פורעניות או בטובת זולתו ובזה אין סברא לחלק בין מדה טובה למדה רעה, עי"ש.

ובהערות הגריש"א ביאר את החילוק יותר, שאל תפתח פה הוא לתת כח לשטן לקטרג, משא"כ ברית כרותה קמ"ל שיש כח בשפתים לפעול פעולה לא מצד קטרוג. [ובעיון יעקב תי' לשיטתו (לק') שאיסור אל יפתח פיו לשטן הוא רק בעת צרה שהשטן מקטרג].

ברית כרותה - לטוב ולמוטב

ממה שנאמר באברהם למדנו שברית כרותה לטובה. וכ"כ הריקאנטי (פר' תצוה) שענין אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך הוא כי ברית כרותה לשפתים. והביאו השל"ה (תולדות אדם).

אך עי' תוס' מו"ק יח. (ד"ה ואיסתייעא) דמשמע שעיקר הענין בברית כרותה לשפתים הוא שפועלת גם בפורענות, אבל לטובה אין בזה חידוש כיון שמידה טובה מרובה.

ובגמ' כתובות (סב:) יהודה בריה דר' חייא חתניה דר' ינאי הוה אזיל ויתיב בבי רב וכל בי שמשי הוה אתי לביתיה וכי הוה אתי הוה קא חזי קמיה עמודא דנורא יומא חד משכתיה שמעתא כיון דלא חזי ההוא סימנא אמר להו רבי ינאי כפו מטתו שאילמלי יהודה קיים לא ביטל עונתו הואי כשגגה שיוצא מלפני השליט ונח נפשיה.

וכ' בבן יהוידע דזהו מ"ש בגמ' (ב"ק ל.) האי מאן דבעי למהוי חסידא ליקיים מילי דנזיקין, שכיון שברית כרותה לשפתים דאיכא מילי שהאדם מוציא מפיו בשגגה ועושין נזק גדול וכמ"ש בכתובות שם, נמצא הדברים עושין נזקין הרבה שזה המדבר שאינו מדקדק בדיבור שמוציא מפיו גורם להרוג בני אדם בשבט פיו, ולזה אמר לְיקַיֵּם אזהרה שהזהירו חכמים במילי דנזיקין כלומר בדברים שיוצא מהם נזק שיתן דעתו בהם שלא יכשל ויגרום נזק ח"ו.

איסור להוציא פורענות מפיו

כ' בשו"ע הגר"ז (חו"מ הל' שמירת גו"נ סי"ב) **אסור להוציא מפיו דבר פורענות על אדם מישראל**, אפילו לומר אילו היה פלוני קיים היה בא לכאן, כי ברית כרותה לשפתים. ואין לאב ואם לעשות מורא לתינוק בדבר טמא כגון לומר חתול או כלב יקחוהו כי יש מזיקים שלהם שמות כשמות הטמאים ההם ויוכלו להזיק לתינוק בגופו או בנשמתו שברית כרותה לשפתים, וכן בכל כיוצא באלו צריך ליזהר מאד מהרגל הלשון. [והביאו בקצש"ע לג]. וכן הביא הפר"ח (יו"ד קטז סק"ט) בשם השל"ה.

וכ' התוס' יו"ט בנגעים (פי"ב מ"ה) שהכהן אומר כנגע נראה לי בבית ולא אומר נגע כדי לא לפתוח פיו לשטן.

ועי' בגמ' נדרים (מ.) רבא יומא קדמאה דחליש אמר להון לא תיגלו לאיניש דלא לתרע מזליה. וביאר המהרש"א שהוא כענין שאמרו במו"ק ברית כרותה לשפתים ואל יפתח אדם פיו לשטן **לומר שהוא חולה**. וכ' המהרי"ט (שו"ת ח"ב אה"ע יד) שחז"ל קראו לצרעת בשם 'דבר אחר' כי החולי נתעב אפילו להזכירו על דל שפתיו. וכ"כ בבן יהוידע (ב"ק צב:) דכיון שבכל"ש לכן נזהרו רבותינו ז"ל להזכיר הצרעת בשם דבר אחר דאמרו 'קשה לדבר אחר' (שבת קכט:) ולא אמרו 'קשה לצרעת' ולכן יזכירו הסומא בשם סגי נהור.

כ' הלבוש (סי קלג) לגבי **קדיש יתום** דמפני שתקנוהו ליתומים "אין נוהגין לאומרו כלל מי שיש לו אב או אם, שמא יקפידו משום אל יפתח אדם פיו לשטן ויאמרו אתה מקוה למיתתינו". וכ' בזה בשו"ת פרי השדה (ח"ד סי' צב, מובא בציו"א ח"ז מט) שכיון שכבר נהגו שרק האבלים אומרים קדיש א"כ יש קפידא שלא לומר קדיש מי שיש לו או"א, משום מי שדרך הרואים לשאול מפני מה אומר קדיש ואומרים עליו זה כבר מת אביו, ועלול להזיק לאביו שיאמרו שכבר מת שברית כרותה לשפתים.

גזירת העתיד לבא

אי' בגמ' (סוטה יב:) עה"פ "והנה נער בוכה", שכאשר יוכבד הניחה את משה בתיבה,

"מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה ". וכ' ע"ז הבן יהוידע דהואיל והוציאה מפיה מילין אלו שאמרה שמא לא אזכה לחופתו ברית כרותה לשפתים ולא ראתה בחופתו כי נשא אשה במדין.

כ' הר"ח פלאג'י בשו"ת חיים ביד (סי' ע) לגבי קריאת ממזר בשם רשע, דמה מקום לכנותו בשם רשע שיהיה ח"ו ברית כרותה לשפתים להיות רשע, וחוששני מחטאת משום איסור ולפני עור לא תתן מכשול שגורם ע"י קריאתו בשם זה שיהיה רשע ויחטא.

בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' סג, נקט שאין ראוי להתעטף כאבל, שאם ברית כרותה לשפתים אפשר גם לעושה מעשה. ועי' בלשון החינוך (מצוה רלא), "שמנענו השם מהזיק בפינו לזולתינו כמו שמנענו מהזיק להם במעשה".

שער הציון

במעלת שמורה תפילתו בפיו

הרב אלקנה גלעזר

שנינו בברכות סוף פ"ה המתפלל וטעה סימן רע לו, ואם ש"צ סימנו רע לשולחיו, ובפשוט היינו סימן משמיא. אמנם מצינו פירוש מחודש זה, בדברי רש"י בתענית טו ע"א, אהא דתנן מורידין לפני התיבה זקן ורגיל, פי' רש"י רגיל להתפלל ותפילתו שגורה בפיו ולא יטעה שכל חזן שטועה סימן רע לשולחיו. והנה שם לא שייך לומר שאנחנו נעמיד ש"צ רגיל בתפילה כדי שלא יהיה סימן משמים, וחזינן דפירש 'סימן רע' היינו **סיבה** שלא תתקבל התפילה. [ואשכחן שלשון 'סימן' מתפרשת כסיבה, בב"ב קמא ע"א - בת תחילה סימן יפה לבנים, דמרביא לאחהא].

ועפ"י זה כתב הלבוש בהל' ר"ה טעם מחודש ביותר במה שנוהגין לתת לבעל תוקע עליה לתורה, שע"י דברי התורה שהם משמחי לב, יהיה בשמחה בשעת התקיעות ולא יתבלבל, מפני שש"צ שטעה סימן רע לשולחיו, ומייתי לגדברי רש"י הנ"ל. [ויש כאן חידוש נוסף שגם התקיעות נחשבות כדיבור לענין זה].

אמנם יש לתמוה טובא דבמתני' ברכות מייתי עלה הא דרבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת וכו', אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאון יודע אני שהוא מטורף. ובשלמא אם סימן רע היינו סימן משמיא, ניחא שידע שזה מת, אבל אם הוא רק סיבה שלא תקובל התפילה איך ידע שודאי מת, ושמא בלא תפילה זו יחיה. **וצע"ג.**

לע"נ זקני ר' פנחס ב"ר אברהם ז"ל

» המשך מעמ' 1:

ברית כרותה לכח הדיבור

הברית הזו שבין הנשמה לגוף יכולה להיות מושפעת מאד מהגוף אצל אנשים בעלי חומר ומושפעת ומשפיעה מאד אצל אנשים בעלי צורה. ככל שהאדם הא שולט יותר ומנהיג הרי שכל מילה שלו יכולה לשנות ולחרוץ גורל ככתוב (קהלת י, ה), "יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה שֶׁיֹּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט" דומה הוא לשליט שהוציא דבר שגגה מפיו שוגג ואי אפשר לחזור (-רש"י). וכך בדיבורו של יעקב אבינו, "עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה", ואמרו על כך במדרש (ב"ר עד,ט), הוה כן כשגגה היוצאה מלפני השליט".

בכח הדיבור, ההנהגה והשליטה נמצא המקום בו מתחברים שמים וארץ, הסודות עם הגלויות, הנשמה והגוף. כאן נמצא הסוד של מילה ללא כוונה שיש בכחה להרוג או לברך. גם הראשונים אמרו שהסוד נמצא כברית כרותה, ואין לנו דרך טבעית לבארה כולה. כמו שהשיב הרשב"א על השאלה איך יש כח לפתרון חלומות שהולך אחרי הפה, וז"ל (שו"ת ח"א סימן תח): "אלה הם סגולות או דברים נעלמים שלא נתבארה לנו עתה סבותם. והיא שאמרו 'ברית כרותה לשפתים' (מו"ק יח,א). ואמרו 'הוה כשגגה היוצאה מלפני השליט ונח נפשיה דיהודה' (כתובות סב,ב) וכאלה רבים וזו היא האיסור ומניעה בקללה והחפץ הטוב בברכות. ואמרו 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' (מגילה טו,ב). ואם נמשך בזה אחר הטבע מה תזיק הקללה ומה תועיל הברכה. יקללו המה והשם יברך. ואמרו 'אל יפתח אדם פיו לשטן' (ברכות יט,א) היש מגיד טעם בזה בכל חכמי הטבע לסגולת כוחה של האבן השואבת (המגנט), וכך פתרון החלומות כאחד מהם". כי הסוד של הדיבור הוא הסוד של האדם עצמו - צלם האלקים!

תרומות לעומקא דפרשה

בנדרים פלוס - עומקא דפרשה

או בנדרים פון **03-76-30-585** שלוחה 74

פנינים מליבא דשומקא

מילי דנזיקין

אמרו חז"ל (ב"ק ל.) האי מאן דבעי למהוי חסידא ליקיים מילי דנזיקין, ונראה בס"ד שכיון שברית כרותה לשפתים דאיכא מילי שהאדם מוציא מפיו בשגגה ועושין נזק גדול וכמו דאי' בגמ' (כתובות סב ומו"ק יח) שמתו מחמת כן, נמצא שדיבורים עושין נזקין הרבה, והמדבר שאינו מדקדק בדיבור שמוציא מפיו גורם להרוג בני אדם בשבט פיו, ולזה אמר לְיַקַּיֵּם אזהרה שהזהירו חכמים 'במילי דנזיקין' כלומר בדיבורים שיוצא מהם נזק שיתן דעתו בהם שלא יכשל ויגרום נזק ח"ו.

בן יהוידע (ב"ק ל,א)

חיים למוציאיהם

צריך להרים קול בלימודו שע"י כך תלמודו מתקיים, שכן ברית כרותה לשפתים, כמ"ש כי חיים הם למוצאיהם, למוציאיהם בפה.

הריעב"ץ (לחם שמים אבות ו,ו)

מלאך נוטל הדבר מפיו

הלוא ידעת וגם שמעת כי יש אנשים שמזל תולדותם להיות עיניהם ולשונם רע... אף אתה אל תתמה על אלו כי יש אנשים שמזל תולדותם להיות פותרי חלומות ויתקיים בין לרעה בין לטובה, ובלבד שיהיה לפי הענין ובר הדיא היה מהם, ולא נתקיימו הפתרונים בזכותו רק במזלו.

ועוד שאלתי, אם כן למה צריך לומר חלומו למאן דרחים ליה. והשיבו: לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן וצריך לפתור טוב ההוא דרחים ליה משום מלאך העומד לימינו שנוטל הדבר מפיו של פותר וחוטף אותו ואומר אמן כן יהיה, ואם הוא דסאני ליה פותח פיו לרעה ההוא שעומד לשמאלו חוטף הדבר ואומר אמן ועל סיבה נעשה מה שנעשה הן לטוב הן לרעה.

שו"ת מן השמים (סי' כב)

נושאי הגליונות הבאים אי"ה

חיי שרה - בירורי שידוכים
תולדות - עשו שונא ליעקב
ויצא - תפילה בלשון ארמי

ד"ת [עד 700 מילים]
יתקבלו בצירוף שם מלא
בדוא"ל: a740700@gmail.com
באותו שבוע, עד יום שלישי בלילה

תגובות

לגליון תתע"א פר' בראשית - אשר יצר

במש"כ להוכיח דאפשר לברך כל היום 'אשר יצר' והבאתי את דעת הלבוש כמקור לזה (בין שאר הפוסקים), יש להעיר ולהוסיף בזה דהמשנ"ב סי' ד ס"ק ג הביא דעת הלבוש דאם השתין בלילה יוכל לברך ביום, אולם השאיר זאת **ב'צ"ע לדינא'** ומקורו מהפמ"ג [שם א"א ס"קב] ולא ביאר ספקו, ויש לתמוה טובא הלא בעצמו נקט שאפשר לברך אחרי זמן רב כמדובר ונמצאו פסקי המשנ"ב והפמ"ג סותרים זא"ז ולא מצאתי כעת מי שעמד בזה וצע"ג. ולכאו' הבאור בזה, דאכן הפמ"ג נקט שזמן הברכה 'כל היום' אלא שאכתי איכא לספוקי בזה האם אפשר לברך גם למחרת, דמחד גיסא ההנאה נמשכת שהגוף מתפקד ואיכא לברוכי אולם מאידך גיסא אפשר שחז"ל הגבילו ב'ימים' את זמן הברכה דבחלוף היום כבר לא ניכר השבח הגם שיש כאן הנאה, דאי לא תימא הכי לו יצויר שעבר שבוע וכד' בלי שהתפנה מהפעם האחרונה אטו יוכל לברך, מסתברא שחז"ל קבעו גבול בזה משום שיסוד הברכה הוא 'שבח' וזה צ"ל ניכר, ונראה דבזה גופא נסתפק הפמ"ג (דלא כלבוש דנקט דמהני) והשאיר בצ"ע לדינא ונגרר אחריו המשנ"ב ואין בזה שום סתירה לאמור שבאותו היום לעולם מברך כל היום דבכה"ג ניכר השבח ומיושבים כחומר פסקי הפמ"ג והמשנ"ב. [ולפ"ז נתעוררתי במי שנפנה רגע קודם עלות השחר, האם יוכל לברך לאח"כ או דילמא נימא לא פלוג וצל"ע בזה].

הרב יוסף קאופמן

לגליון תתע"ב פר' נח - גניבה וגזילה

בדבריו הנפלאים של **הרב שלמה זלמן כהן** יש לדון מכמה פנים, חדא, דגזל עכו"ם הוי לאו הבא מכלל עשה (ב"ק קי"ג) ולאו הבא מכלל עשה הוי עשה (מכות י"ח), וי"א שאין מצות עשה דוחה איסור עשה (שאג"א ל"ג). והיה אפשר לומר דרש"י נקט שדוחה בכה"ג כדעת הרשב"א (כתובות מ'), אולם משמעות דברי רש"י (שם ד"ה ונדחה) כשאג"א, וגם אי"ז מיישב המעשה עם עשו. אך י"ל דהקרא הוי גילוי דהוי בכלל "לא תגזול" והוי לאו. אמנם עוד י"ל שאי"ז בעידניה, וי"ל על פי מש"כ התוס' (שם ל. ד"ה הא) דפסול מצה"ב הינו רק אם בשעת המצוה עוברים את העבירה, וא"כ ממנ"פ אין פסול מצה"ב, דכלפי מה שעובר עבירה קודם המצוה אין לפסול כדברי התוס', וכלפי מה שעובר את העבירה בשעת המצוה אין לפסול משום דעדל"ת וליכא עבירה, אלא שזה היה מיישב רק לגבי גזל ההדסים מהעכו"ם ולא לגבי המעשה עם עשו, ובאמת שגם לגבי גזל ההדסים אי"ז מיישב דקאתינן בדעת רש"י ומדבריו (שם ע"ב סוד"ה וקרקע) משמע דלא כתוס'. ועוד יל"ע דלגבי הסוחרים אפשר לקיים שניהם ע"י שיעשו מה שהורה ר"ה, ולגבי המעשה עם עשו אפשר לקיים שניהם ע"י שיקח מההפקר. ועוד יל"ע דלכאורה מה שזה שגזל עכו"ם הינו רק מחמת לתא דגזלן וזה עבירה לשמים ולא גם מחמת לתא דהפסד הנגזל הינו משום דהקב"ה התיר ממונם של העכו"ם בשעת מתן תורה (ב"ק ל"ח וברש"י שם ד"ה מפארן), דלולא כן למה זה כך, והמעשה עם עשו היה קודם מתן תורה. ועוד יל"ע לפי המבואר ברש"י עצמו בנזיר (סוף דף ס"א.) שבני נח לא נצטוו במצות כיבוד אב ואם, א"כ אפילו שעשו היה רצה לקיים מצות כיבוד אב מ"מ לא היה בזה דין דחיה של עדל"ת, [והן אמנם יש שנקטו שהפירוש עמ"ס נזיר אינו מדברי רש"י [וי"א דב"נ מצווים בכיבוד או"א] מ"מ יש שהוכיחו מדברי הראשונים שנקטו שזה פירושו של רש"י, ואכמ"ל].

הרב חיים יצחק ויזל

לקבינת חברותא נא להתקשר
[24 שעות] לטל' 072-23456-13